

Broodje aap

Wat zegt de massale media-aandacht voor de zelfmoord van **Herman Brood** over het Nederland van nu? Over de rock-'n-rollisering van Aalsmeer tot Amsterdam en de verwarring die dat met zich meebrengt.

Wie je ook tegenkwam de afgelopen dagen, het werd altijd een gespreksonderwerp. Wat vind jij daar nou van? Het was echt

iets waar je wat van moest vinden. In morele zin. Het sprak niet vanzelf, die beroemde man die van het dak van dat hotel was gestapt nadat hij zijn lichaam stuk had gemaakt door de drank en de drugs. In die gesprekken ging het dan eventjes over zijn kinderen bijvoorbeeld. Of je dat wel kon maken. Als je kinderen had. Anderen hadden respect voor de moed van de hotelstapper. Want Herman was vrij, toch? Herman wilde vliegen.

Meestal ging het trouwens een stuk luchtiger, zo'n gesprek. Men begon te vertellen over een concert dat deze of gene gezien had. Bijvoorbeeld in die hoogtijdagen van de elpees *Street* en *Shpritz* toen hij nog niet van iedereen was. Dat Her-

man op de rug van die bassist... En dat toen al die meiden... En dat spuiten... Of het ging over een rare ontmoeting in het Vondelpark. Het lijkt wel of iedereen Brood een keer op straat is tegengekomen en dat dit het vermelden waard was.

Herman Brood was niet alleen van de televisie of van Hilversum. Hij was ook van de straat. Hij was 'van ons allemaal', en hij was dan misschien wel niet 'gewoon', maar wel 'lief'. Tegelijkertijd was hij ook wel degelijk *close* met de *inner circle* van mensen van de TV. Manuëla Kemp ging wel eens 'bij Herman en Xandra' eten, trouwens Jeroen Pauw kende hem ook goed en Karin Bloemen zette niet zomaar een rouwadvertentie natuurlijk, en Ramses Shaffy, zelf ook erg ziek trouwens, deelde iets met hem, volgens De Telegraaf ("Jij was een verlichte geest"), en bij Henny Huisman en de paarden kwam hij wel eens langs en 'De Jonge Strijder' André Hazes plaatste een

advertentie. Dan waren er nog de schrijvende vrienden die de persoon Herman van dichtbij mochten analyserden. Jan Eilander. Bart Chabot. Martin Brill.

We hebben het allemaal gelezen en gezien. Dit zijn zo de woorden die vielen. Lief. Vrijheid. Rock-'n-roll. Respect. Kinderen. Dat is het beeld.

Kijk je op de vele websites waar gecondoleerd kan worden, dan wordt de toon al snel emotioneler natuurlijk. Daar gaat het over het 'missen' van Herman en het 'geleerd' hebben van dingen. En dat Herman iets 'gegeven' zou hebben en dat nu beseft wordt dat dit heel wat meer was dan ooit vermoed. Uit ingezonden brieven in kranten spreekt daarentegen juist woede over de amechtige media-ontvangst, waardoor een gewone junk ten onrechte een 'voorbeeldfunctie' kon krijgen voor jongeren die ook wel eens een snuijfe willen nemen, omdat ze denken ▶

- ▶ dat dan de Herman Brood-glamour ook op hen kan afstralen. En dan denk je: ja, dat mag ook wel eens gezegd worden.

Er was veel meer aandacht dan ik verwachtte toen ik hoorde over die val. Natuurlijk was de timing perfect. Kornkommertijd. Op de TV zaten ze toch al midden in de herhalingen. Maar toch, dat ook 'De grootste familie van Nederland' zoveel tijd inruimde voor een eerbetoon, dat er een extra uurtje was op RTL 4, maar ook dat NOVA prominente aandacht schonk en dat zelfs die grappige EO-uitzending, waarin de broeierige Henk Binnendijk 'onze Herman' bij God wilde brengen, opnieuw op de buis verscheen, dat alles vormde bij elkaar toch wel zoiets als een *statement*. En dan nog al die bloemen op de stoep bij het Hilton, met daar dan weer camera's bij voor *follow-up items*. En dan de staatssecretaris voor Cultuur, die vroeger zoveel Broodconcerten had bezocht dat de Nederlandse les erbij in was geschoten, want in het RTL-nieuws riep hij enthousiast: "Het frappante was dat hij ook veel jong publiek *trekte*." Het ontbrak er nog maar aan dat Kok een toespraak hield.

Toch gek. Want bij zijn leven was Herman Brood eerder een grappig randfenomeen geweest, een verlopen rockzanger uit de jaren zeventig, die ineens bij de viering van zijn vijftigste verjaardag (wat op zich al als een wonder werd beschouwd) een week niet meer van de TV viel af te slaan. Dat spreekt ons kennelijk aan. Dat hij de vijftig haalt. Dat hij van een hotel valt. Dat maakt indruk.

Wat doet Nederland dan? Het slaat zichzelf op de ruimenkende borst. Herman. Onze troeteljunk. Wij hebben namelijk een geweldig gedoogbeleid. In ons land mogen mensen als Herman zich helemaal uit vrije wil kapot maken. Hé Herman, hoe is die?

Maar waarom werd juist hij de troeteljunk? Was het de muziek? Mwoa. De schilderkunst? Ach. Zijn humor? Misschien. Zijn mediamieke talenten? Ook. De uitgekende PR van zijn manager? O ja. De spectaculaire zelfmoord? Zeker. Dat zijn oude moeder op de TV kwam vertellen wat een gevoelige jongen het vroeger geweest was? Een punt. De verhalen met al die meisjes?

Al die dingen bij elkaar hielpen. Maar dat is nog geen antwoord. De vraag is wat het zegt over het Nederland van nu dat juist de overleden Herman Brood een week lang uitgroeide tot hét mediafenomeen, waarbij het literaire rouwproces rondom een interviewer of de kleurrijke

begravenisstoet van een homodiscodirecteur of de boottocht met vuurballen van een jaren-tachtigkunstenaar tot *peanuts* verschrompelden.

Dat soort vragen zijn nooit eenvoudig te beantwoorden.

Op de website van het weekblad Elsevier stelt journalist Syp Wynia: "Brood was een beetje na-oorlogs Nederland in persoon." De vermenging van afschu en bewondering voor de *Werdgang* van Brood, ook in bijvoorbeeld De Telegraaf, de krant van burgerlijk Nederland, staat voor de ontwikkeling van het naoorlogse Nederland waarin drugsgebruik een algemeen gedoogd straatverschijnsel werd en tegelijkertijd een ongemakkelijk gevoel van onveiligheid met zich meebracht. Ook Hubert Smeets in NRC Handelsblad zag in Brood een spiegel voor de dubbele moraal die in Nederland is gegroeid met de komst van wat in de jaren zestig nog een tegencultuur heette en wat als lifestyle maar om zich heen bleef grijpen. In de Volkskrant zag Joost Zwagerman Brood vooral als een exponent van een vermenging van hoge en lage cultuur, van afgebakende cult en showbiz, die met de rock-'n-roll als grondhouding alle lagen van Nederland veroverde. Al die analyses hebben iets gemeen: rock-'n-roll-cultuur.

Het was niet vreemd dat de elitaire anti-Brood-stellingname van Stedelijk Museum-directeur Rudi Fuchs aanleiding werd voor weer eens een ritueel dansje om zijn aan erosie onderhevige Kunstkalaf. Al die zich in krantenbijlage en weekblad voortslepende discussies over hoge en lage kunst, over Amerikanisering en commercialisering wijzen op een ongemakkelijk besef van een veranderende cultuur (waar gaat dat heen?), en de haast extatische Brood-eruptie in de media – met de in beeld verschijnende 'rouwenden' die demonstratief een fles sterke drank hieven – lijkt wel een polemische zet in dit spel van verschuiving. Of men was bij de 'gevestigde' nieuwsdiensten door al die verwarring ineens bang de boot te missen, waardoor er een overdrijvingseffect ontstond.

Zowel de TV-industrie uit Aalsmeer als de hedonistische subcultuur uit de grote steden heeft in de loop der jaren stilletjes aan een steeds grotere cultuurinvloed gekregen. Laten we dit alles nu eens voor het gemak rock-'n-roll noemen. Heel veel dingen zijn rock-'n-roll natuurlijk. Al die duizenden huisvaders die op zondagmiddag een stukje met de Harley gaan rijden.

Fastfood is rock-'n-roll. Pilletjes. Bier voor de jongsten. *Big Brother*. Henny Huisman. House. De Spice Girls-posters op de meisjeskamers. En ach, wie heeft er geen spijkerbroek in de kast hangen. Voetbal is rock-'n-roll. Marokkaanse jongeren hebben hun versie van rock-'n-roll gemaakt. De stad Amsterdam die zich in het buitenland verkoopt met hasj en hoeren. Vierhonderdduizend mensen op Parkpop en niemand kijkt daarvan op. Hoeveel honderdduizenden ouders wilden met hun kinderen niet eventjes The Rolling Stones zien? Er zijn zelfs wasmiddelenreclames met heavy rockgitaar.

We zijn al ver na de jaren zestig, maar de rock-'n-rollisering van Nederland lijkt nu pas echt op gang gekomen. We weten het natuurlijk niet helemaal zeker, dat is altijd de ellende als je de *Zeitgeist* denkt te kunnen meten. Maar misschien is het toch wat overdreven mediakabaal rondom de zelfmoord van Herman Brood wel degelijk een uiting geweest van een gelei-

delijk gegrocid, nieuw identiteitsbesef.

Ooit was Nieuwe Revu het enige weekblad dat consequent aandacht besteedde aan de Nederlandse rock-'n-roll-cultuur, en dus ook het enige blad waarin we het avontuurlijke leven van Herman Brood konden volgen. Veronica was de enige omroep die koos voor een rock-'n-roll-imago. Nu wordt allerwegen tegen de vertrutting, de verzuiling en de vergrijzing gestreden. Ineens stond Herman Brood-biograaf Bart Chabot op de cover van Vrij Nederland. Popmuziek geldt als een volwaardige kunstvorm. Jongerenmode

wordt serieus in de kranten behandeld. Brutale jonge strips zijn essentieel. Losse zeden zijn alom.

Er is weinig fantasie voor nodig om wijlen Herman Brood als het uitgesproken symbool van het nieuwe hedonisme uit te roepen. Ook al omdat we steeds meer rock-'n-roll willen zijn en ook best wel een woordje Engels kunnen spreken, aardig op de hoogte zijn van de popgeschiedenis, de codes van de camp beheersen en tot op hoge leeftijd als 'jong' door het leven willen gaan. Maar we blijven toch Nederlanders en worden nooit Amerikanen. Het ziet er eigenlijk niet uit. Je hoeft maar even een vliegtuig naar New York te nemen, om alleen al aan je manier van lopen te voelen dat je binnen die cultuur nog steeds een vreemdeling bent. We matchen niet.

Behalve Herman Brood kennelijk. Die wist in een zuiver op peil gehouden mix van high-zijn en dronkenschap een vorm

niets meer over. Als je niet beter wist, zou je zeggen: een geval.

De media-Brood was een knap volgehouden rol, gemodelleerd naar Chet Baker (die ook uit een hotel viel), Henry Rollins, Little Richard. Altijd ironisch op zoek naar een bizarre oneliner, zeg maar humor. En dat maakte indruk in het rock-'n-rolliserende Nederland. Of, zoals Henry Stoel van het Journaal zei: "Hij leefde rock-'n-roll en hij stierf rock-'n-roll." Niet dat ze zelf snapte wat ze zei, maar het klonk eigentijds. Ook zijn manager Koos van Dijk bleef met Herman rolvast: "Herman was kunst, ademende kunst."

Veel fans spraken over vrijheid. Dat begreep ik niet zo, want als iemand in een keurslijf zat, dan wel Brood. Toen hij internationaal wilde doorbreken, werd hij door de Britse muziekmakers doorgeprikt als fake. Ze zagen daar dat hij gewoon te hard zijn best deed op de voorbeelden. Maar ja, Bob Dylan had ooit toch ook vreselijk zijn best zitten doen op een zuide-

de mee." Typisch Deelder. Dat is nu wel iemand die rock-'n-roll-cultuur en in zijn geval het Rotterdamse volkseigen heeft weten te smeden tot een geloofwaardige stijl. Deelder heeft zich dus ook in een geleende vorm gesleuteld, maar het is persoonlijk gemaakt, dus achter het masker zul je nog steeds Deelder vinden, denk ik. Misschien iets minder gevat, maar in wezen hetzelfde karakter.

Dat Brood nu juist voor de val van zo'n groot internationaal hotel koos, zeg maar een stukje Amerikaanse cultuur en toch om de hoek, dat is ook zo iets om over na te denken. De zelfmythologiserende droom moest tot het uiterste worden doorgezet. Inderdaad, poëtisch gezien klopte het. Want het Hilton was rock-'n-roll. Maar het klopte ook weer zo nadrukkelijk dat het bijna kinderachtig werd, of pathetisch. Het was al te letterlijk en concreet, en zodoende kun je het ook weer net zo goed zien als een stijlbreek met dat gedroomde rock-'n-roll-bestaan dat hij neerzette.

van cool overeind te houden die voor Nederlandse begrippen ongekend was. Zolang de camera draaide, week hij niet van dat spoor. Het scheen, zo hoorde je nu tussen neus en lippen vaak, dat hij buiten de media om in diepe depressies kon raken, waarbij het masker viel. Er moest wel iets met hem aan de hand zijn dat hij zoveel dronk en spoot. Het was niet alleen cool. Die paar keer dat hij vorig jaar tijdens het afkicken op TV verscheen, zag je ineens een nogal gewone, slome man in een veel te snel leren jasje. Weg waren de snelle grappen. Er was eigenlijk

lijk accent dat helemaal niet van hem was? Je moest toch ergens beginnen? En als Herman Brood er zelf in geloofde? En zijn fans? Werd het dan niet vanzelf echt? In elk geval: voor de grote massa via de studio's in Aalsmeer werd de karikatuur aangezien voor *the real thing*. Dat is wel een heel treurig antwoord op de vraag naar Hermans plotselinge massale geliefdheid na de val van het hotel.

Ja, die val. Volgens velen was dat 'in stijl'. Jules Deelder zei er op TV iets intrigerends over: "Poëtisch gezien heb ik er vre-

Misschien was het wel daarom dat ik het toch schokkend vond. Ineens viel de rock-'n-roller Herman Brood het beeld uit. Nu kan dus het leven vanaf dat punt terugwaarts als een verhaal gelezen worden. Want zo gaat dat met zelfmoorden. Inderdaad hoor, alles had al die tijd al naar die suicide gewezen. Geheel in zijn rock-'n-roll-spel had hij de nabije aanwezigheid van de dood altijd in tekst en beeld meegevoerd. Maar dus toch nooit echt. Dat het op woensdagmiddag 11 juli 2001 wel echt gebeurde, was eigenlijk een fout. Vandaar de schrik. |